

Dysleksja to specyficzna trudność w uczeniu się czytania i pisania, która nie wynika z obniżenia sprawności intelektualnej, z wad wzroku lub słuchu ani zaniedbania środowiskowego czy błędów pedagogicznych.

Termin „dysleksja” utworzony został z greckiego morfemu dys- brak czegoś, trudność, niemożność i słowa lexicos- odnoszącego się do słów.

Dysleksja- to trudności w czytaniu (często połączone z trudnościami w pisaniu).

Charakterystyczne objawy dysleksji:

- czytanie powolne, zaburzenia płynności, nierówne tempo czytania, głoskowanie lub sylabizowanie, czytanie wyraz za wyrazem, mało zniekształceń i przekreśleń, dobre rozumienie

lub

- czytanie szybkie, pozornie płynne, czytanie frazami lub zdaniami, częste błędy-zniekształcenia, przekreślenia, zastępowanie wyrazów innymi o podobnej treści (zgadywanie na podstawie kontekstu) lub o podobnym wyglądzie (zgadywanie na podstawie cech wizualnych), zaburzenia rozumienia.

Dysgrafia- to problemy z techniczną stroną pisma objawiające się niemal nieczytelnym pismem, zjadaniem liter i końcówek, pomijaniem drobnych elementów graficznych liter, bardzo zmiennym, nie utrwalonym charakterem pisma, kłopotami z trzymaniem długopisu lub ołówka (zły uchwyt), męczliwość ręki, liczne przekreślenia, gubienie linii, nie kończenie strony, bałaganiarstwo w zeszytach.

Dysortografia- to kłopoty z opanowaniem poprawnej pisowni objawiające się w błędach ortograficznych nie wynikających z nieznanymi zasadami pisowni, myleniu liter o podobnym kształcie, pomijaniu drobnych elementów graficznych liter, myleniu głosek zbliżonych fonetycznie, myleniu głosek miękkich i zmiękczeń, błędnej pisowni i- j lub głosek nosowych, opuszczaniu i przestawianiu liter, w błędnym zapisie fonetycznym oraz w błędach w interpunkcji, czasem wręcz pomijaniu znaków interpunkcyjnych i wielkich liter.

Hiperleksja- to trudności w czytaniu ze zrozumieniem, czytający dobrze opanował samą technikę czytania, ale słabo rozumie czytany tekst.

W 1994r. w Stanach Zjednoczonych została opublikowana przez Towarzystwo Dysleksji im. Ortona definicja dysleksji, która brzmi:

„Dysleksja jest jednym z wielu różnych rodzajów trudności w uczeniu się. Jest specyficznym zaburzeniem o podłożu językowym, uwarunkowanym konstytucjonalnie.

Charakteryzuje się trudnościami w dekodowaniu pojedynczych słów, a najczęściej odzwierciedla niewystarczające zdolności przetwarzania fonologicznego. Trudności w dekodowaniu pojedynczych słów są zazwyczaj niewspółmierne do wieku życia oraz do innych zdolności poznawczych i umiejętności szkolnych; trudności te nie są wynikiem ogólnego zaburzenia rozwoju ani zaburzeń sensorycznych.

•

Dysleksja manifestuje się różnorodnymi trudnościami w odniesieniu do różnych form komunikacji językowej, często obok trudności w czytaniu, dodatkowo pojawiają się trudności w opanowaniu czynności pisania i poprawnej pisowni”.

Specyficzne trudności- określone trudności, gdzie nie znamy przyczyn, dziecko jest sprawne intelektualnie, dobrze widzi i słyszy,

Dysleksja jest uwarunkowana konstytucjonalnie tzn. że wynika ze struktury i budowy centralnego układu nerwowego.

Przyczyny dysleksji (etiologia):

- 1) koncepcja genetyczna- zakłada dziedziczenie trudności, znaleziono geny, które mogą być odpowiedzialne za dziedziczenie trudności
- 2) koncepcja organiczna- mikrouszkodzenia okolic mózgu, których nie można zbadać przyrządami medycznymi
- 3) hormonalna- hormon męski- testosteron ma wpływ na rozwój lewej półkuli mózgu, która jest odpowiedzialna za rozwój mowy (nadprodukcja testosteronu)

Etiologia dysleksji jest zagadnieniem kontrowersyjnym, gdyż żadna z koncepcji nie przedstawia dostatecznie przekonujących dowodów. Większość badaczy przyjmuje stanowisko wieloczynnikowego uwarunkowania dysleksji, opowiadając się za uznaniem jako dominującej koncepcji opóźnienia rozwojowego ośrodkowego układu nerwowego. Według tej koncepcji, zaburzenia w czytaniu i pisaniu wynikają z opóźnienia w rozwoju poszczególnych funkcji:

- 1) analizy i syntezy wzrokowej,
- 2) analizy i syntezy słuchowej,
- 3) motoryki,
- 4) współdziałania, czyli integracji ww. procesów,
- 5) pamięci wzrokowej, słuchowej, ruchowej,
- 6) lateralizacji (dominacji stronnej ciała),
- 7) orientacji w schemacie ciała.

Do terminu „dysleksja” dodaje się często określenie „rozwojowa”. Oznacza to, że opisywane trudności występują od początku nauki szkolnej, w odróżnieniu od „dysleksji nabytej” (określanej aleksją), tj. utraty już opanowanej umiejętności

czytania w wyniku urazu mózgu.

Objawy dysleksji rozwojowej.

Objawy dysleksji rozwojowej Marta Bogdanowicz podzieliła na:

- **specyficzne trudności w czytaniu,**
- **specyficzne błędy związane z dysortografią,**
- **błędy związane z dysgrafią.**

Specyficzne trudności w czytaniu:

- trudności z przypominaniem sobie głoski odpowiadającej odczytywanej literze,
  - mylenie liter podobnych pod względem kształtu, np.: p-b, d-g,
- czytanie wyrazów od końca do początku (dotyczy to szczególnie wyrazów krótkich, np.: do- od),
  - czytanie pierwszej sylaby i ostatniej z opuszczeniem środkowej,
    - gubienie miejsca, w którym dziecko czyta,
      - przeskakiwanie wyrazów,
      - gubienie linijek,
      - ponowne czytanie tej samej linijki,
  - opuszczanie podczas czytania początków wyrazów lub końcówek,
- odczytywanie pierwszej litery lub sylaby i domyślanie się wyrazu, często w oparciu o kontekst treściowy,
- synteżowanie głosek po cichu, następnie głośne wypowiedzenie całego wyrazu (tzw. podwójne czytanie),
  - „zacinanie się”,
- nieuwzględnianie znaków interpunkcyjnych,
  - zła intonacja,
  - powolne czytanie,
  - brak zrozumienia tekstu.

Specyficzne błędy związane z dysortografią:

- uporczywe opuszczanie, dodawanie i przestawianie liter oraz sylab,
- mylenie liter podobnych pod względem kształtu (np. l- t- ł) lub gdy odpowiadające im głoski są do siebie podobne, różni je tylko dźwięczność- bezdźwięczność (np. d- t),
- mylenie liter o tym samym kształcie, lecz innym układzie w przestrzeni (np. p- b, m- w)
- pisanie liter zwierciadlanych, pisanie wyrazu od strony prawej do lewej- pismo lustrzane,
  - pomijanie znaków diakrytycznych,
- występowanie wyrazów bezsensownych wskutek pojawienia się w jednym

- wyrazie kilku rodzajów błędów,
- błędy ortograficzne nie wynikające z nieznaności zasad pisowni.

Błędy związane z dysgrafią:

- trudności ze zmieszczeniem się w liniaturze zeszytu, z kreśleniem kształtu liter,
- litery mają różne wymiary, są niekształtne, drżące, nachylone w różnym kierunku,
  - pismo jest mało czytelne,
- nieestetyczny zeszyt (podziurawione kartki, zamazany tekst),
  - wolne tempo pisania,
  - łączenie dwóch liter w jedną,
- pojawienie się dodatkowych elementów w literze,
- brak łączenia liter ze sobą lub wadliwe ich łączenie.

Z badań przeprowadzonych przez M. Bogdanowicz wynika, że 4% dzieci w wieku szkolnym wykazuje głębokie zaburzenia typu dyslektycznego, a 10-15% zaburzenia o nasileniu umiarkowanym. Oznacza to, że w każdej klasie jedno dziecko, a czasem nawet troje wymaga pomocy terapeutycznej. Pomoc specjalistyczna udzielana dzieciom ze specyficznymi trudnościami w czytaniu i pisaniu nazywana jest „terapią pedagogiczną”. Oddziaływania te mają charakter korekcyjno-kompensacyjny. Oznacza to, że ukierunkowane są na usprawnianie zaburzonych funkcji (korekcja) oraz na wspomaganie funkcji dobrze rozwijających się, które mogą stać się wsparciem dla zaburzonych lub zastąpić je w razie potrzeby (kompensacja). Dzieci z dysleksją są uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Same często nie potrafią dostosować się do wymagań programu nauczania obowiązującego w szkołach publicznych, ponieważ ich rozwój jest nieharmonijny mają większe trudności z nauką niż ich nie zaburzeni rówieśnicy. W nauce muszą być wspierane specjalistyczną pomocą korekcyjno- kompensacyjną, dostosowaną do ich możliwości i ograniczeń. Pozytywne wyniki można uzyskać wtedy, gdy ćwiczenia są właściwie dobrane, a w pracy z dzieckiem na równi z terapeutą uczestniczą jego rodzice i nauczyciele.

Uczniowie z dysleksją mają problemy nie tylko na lekcji języka polskiego, ale również na innych lekcjach:

- a) geometrii- zła orientacja przestrzenna, brak wyobraźni itd.
- b) geografii- zła orientacja na mapie
- c) fizyki i chemii- nie pamiętają schematów, wzorów, zapisu reakcji chemicznych
- d) jęz. obcych- nie pamiętają zapisu wyrazów, liter, ich kolejności
- e) zajęć plastycznych- nie rysują rysunków przestrzennych, rysunki są uproszczone, niekształtne.

Inne objawy trudności uczniów dyslektycznych to:

- długo utrzymująca się wada wymowy,
- dzieci nie pamiętają ciągów wyrazowych tj.: nie wymieniają dni tygodnia, miesiący, nie mogą opanować tabliczki mnożenia, gubią myśli, mają trudności z zapamiętaniem wierszy,
- nie słyszą przerw w mówieniu więc nie stosują interpunkcji,
- nie pamiętają dat, nazw geograficznych, nowych pojęć, nazw gramatycznych,
  - nie umieją opowiadać, gubią wątek,
- wypowiadają się nie gramatycznie, nielogicznie, wiedzą co chcą powiedzieć, ale nie wiedzą jak to wyrazić,
- trudno opanowują treści, które nauczyciel określa „regułą”, „zasadą”

Co może zrobić nauczyciel, aby pomóc uczniowi z dysleksją?

1. Posadzić dziecko blisko siebie, aby móc je obserwować i pomóc gdy będzie miało trudności. Uczeń lepiej koncentruje uwagę.
2. Nauczyciel jęz. polskiego i jęz. obcych, rozumiejący problem dziecka z dysortografią, może odpytywać je ustnie; jego prace pisemne oceniać pod kątem merytorycznym (treści, kompozycji, stylistyki), a nie ze względu na poprawność ortograficzną czy poziom graficzny pisma.
3. Poprawność ortograficzna powinna być oceniana jakościowo- jako ocena opisowa. Nauczyciel powinien podać liczbę błędów, dziecko zaś ma obowiązek je odszukać i opracować w sposób wskazany przez nauczyciela.
4. Słownik ortograficzny powinien stale towarzyszyć uczniowi, nawet w czasie klasówek.
5. Dzieci z trudnościami w uczeniu się nie powinny być wrywane do natychmiastowej odpowiedzi, ponieważ mają problemy z szybkim przypomnieniem sobie słówek, dat, terminów, nazw. Mają one słabszą pamięć, nauka polega na częstym przypominaniu, utrwalać wiadomości trwa dłużej. Można dać dziecku więcej czasu lub dzielić materiał na mniejsze części.
6. Nauczanie będzie efektywne, jeżeli nie będzie opierało się na strachu, niepewności, poczuciu wstydu, winy.
7. Nauczyciel powinien stwarzać okazję do przeżycia choćby najmniejszego sukcesu, co pozwoli uczniowi uwierzyć w siebie.

Sławne osoby z dysleksją:

- Albert Einstein- twórca teorii względności, Nagroda Nobla w dziedzinie fizyki.
- Tomasz Edison- wynalazca amerykański, udoskonalił telefon, wynalazł żarówkę.
- George Washington- pierwszy prezydent USA, bohater walk o niepodległość.
- Winston Churchill- mąż stanu, polityk, premier Wielkiej Brytanii w czasie II wojny światowej, Nagroda Nobla w dziedzinie literatury.
  - August Rodin- rzeźbiarz francuski
  - Giacomo Puccini- włoski kompozytor
  - Hans Christian Andersen- pisarz duński, autor baśni
  - Agata Christie- autorka powieści kryminalnych

- Jacek Kuroń- historyk, autor wielu publikacji, polityk
- tom Cruise- aktor amerykański

Źródło: WWW.szkolnictwo.pl

Co rodzice powinni robić:

- zrozumieć problem dziecka (dziecko nie jest leniwe czy niezdolne, ono po prostu potrzebuje właściwie ukierunkowanej pomocy);
  - poznać jego mocne strony;
- umacniać w dziecku pozytywne wartości, zainteresowania;
  - zapewnić mu warunki do pracy;
- wzmacniać pozytywnie, to znaczy nagradzać pochwałą nawet za drobne sukcesy.

Nadzorować systematyczną pracę.

- analizować trudności;
- nauczyć stałego korzystania ze słowniczka ortograficznego;
- czytać wspólnie z dzieckiem;
- wzbudzać u dziecka potrzebę czytania dla przyjemności;
- ćwiczyć pisanie ze słuchu i z pamięci.

Czego rodzice robić nie powinni:

- nie tłumaczyć trudności dziecka wyłącznie lenistwem;
- nie porównywać z rówieśnikami czy rodzeństwem;
- nie liczyć na natychmiastowe efekty;
- nie krytykować i nie ośmieszać;
- nie podważać autorytetu nauczycieli i terapeutów;
- nie usprawiedliwiać niechęci do wykonywania ćwiczeń;
- nie odrabiać za dziecko prac domowych;
- nie poprawiać za dziecko błędów w pracach pisemnych

Ćwiczenia w czytaniu

1. Wybrać interesujący tekst – książka, gazetka
2. Do ćwiczeń w czytaniu najlepiej nadają się teksty krótkie, pisane dużą czcionką
3. Należy zadbać o odpowiednią atmosferę towarzyszącą ćwiczeniom w czytaniu (dobry humor dziecka i rodzica).

4. Rodzic sam powinien najpierw dla zachęty zacząć dziecku czytać coś interesującego.
5. Dziecko powinno palcem i wzrokiem śledzić słowa czytane przez rodzica.
6. Czytając teksty należy dbać o odpowiednią intonację poszczególnych słów.
7. Tempo czytania należy dostosować do możliwości śledzenia tekstu przez dziecko.
8. Nie należy dziecka ponaglać przy jego samodzielnym czytaniu.
9. Należy teksty czytać na zmianę (raz rodzic, raz dziecko poszczególne fragmenty).
10. Dziecko powinno samodzielnie czytać coraz dłuższe fragmenty.
11. Można korzystać z pomocy technicznych – nagrać czytanie dziecka, a następnie je odtwarzać.
12. Sprawdzać każdorazowo stopień zrozumienia tekstu czytanego przez dziecko.
13. Można korzystać z książek „mówionych” – dziecko powinno śledzić wzrokiem czytany tekst.

Ćwiczenia w pisaniu

1. Nauczyć się zasad pisowni: ó – u, rz – ż, ch – h.
2. Zakupić ćwiczenia ortograficzne.
3. Założyć zeszyt ćwiczeń domowych.
4. Wykonywać ćwiczenia w domu, co najmniej dwa razy w tygodniu, za każdym razem przypominać sobie zasady pisowni, zapisywać daty ćwiczeń
  - wykonywać ćwiczenia typowo ortograficzne
  - ćwiczyć pisanie ze słuchu (dyktanda).
5. Samodzielnie sprawdzać błędy, następnie prosić drugą osobę o skontrolowanie.
6. Nie pozostawiać nie poprawionych błędów w zapisie (nie przekreślać błędu, nie pisać na błędzie, nad błędem). Każdy błąd musi być wymazany lub zamalowany korektorem i musi być wpisana poprawna litera.
7. Nie wypisywać po kilkanaście razy jednego wyrazu, lepiej ułożyć z nim kilka zdań (zastanowić się co dany wyraz znaczy, jaką zasadę pisowni można zastosować w jego zapisie).
8. Ćwiczenia domowe pisać pod kierunkiem nauczyciela lub pedagoga szkolnego i na bieżąco oddawać do kontroli.
9. Korzystać ze stron Internetowych rekomendowanych przez MEN: www.ortofrajda.pl
www.ortograffiti.pl
10. Z zeszytami ćwiczeń dodatkowych zgłaszać się do Poradni na wizyty kontrolne.

Dyktando w 10 punktach – z komentarzem ortograficznym
Opr.: prof. Dr hab. Marta Bogdanowicz

1. Umów się z dzieckiem, że codziennie będziecie robić dyktando obejmujące 3 zdania. Wymyślcie wspólnie nagrodę po każdym tygodniu pracy.
2. Zaznacz w książce dziecka 3 zdania i przeczytaj na głos pierwsze zdanie.
3. Dziecko powtarza zdanie i omawia pisownię każdego wyrazu (podaje zasady pisowni).
4. Dziecko zapisuje zdanie (podobnie postępuje z następnymi zdaniami).
5. Dziecko samodzielnie sprawdza cały napisany tekst.
6. Dorosły sprawdza tekst. Jeżeli znajdzie błędy, podaje ich liczbę.
7. Dziecko ponownie sprawdza tekst z pomocą słownika ortograficznego.
8. Dorosły sprawdza poprawiony tekst. Jeżeli nadal są błędy, wskazuje tekst, z którego dyktował zdania.
9. Dziecko porównuje napisany tekst ze wzorem i ostatecznie poprawia błędy.
10. Dziecko opracowuje błędnie napisane wyrazy (np. Podaje zasady pisowni, wyrazy pokrewne, odmienia wyraz przez przypadki, wymienia na inne formy).

Uwagi: Podstawowym założeniem stosowania techniki: dyktando z komentarzem ortograficznym jest przeświadczenie o możliwości utrwalenia zasad pisowni i wytworzenia pełnej świadomości ortograficznej przez przekształcenie się nawyku „głośnego myślenia” - określenia zasad pisowni – w nawyk cichego przypominania ich sobie podczas pisania. Kolejnym zadaniem ćwiczenia jest wytworzenie nawyku dokładnego sprawdzania i poprawiania każdej pracy pisemnej po napisaniu. Dziecko ma prawo do popełnienia błędu, ale nie ma prawa pozostawić go bez poprawienia. Warunkiem uzyskania tych efektów jest wykonywanie omawianego ćwiczenia krótko, lecz systematycznie oraz zawarcie umowy z dzieckiem co do czasu pracy (codziennie), liczby dyktowanych zdań (zawsze tej samej) oraz nagrody (po każdym tygodniu ćwiczeń). W ten sposób dziecko nie będzie usiłowało tych spraw stale z nami negocjować. **Tak więc ćwiczenie „dyktando w 10 – punktach” ma:**

- utrwalić znajomość zasad pisowni,
- wytworzyć nawyk stałego przywoływania zasad ortograficznych podczas pisania,
- wytworzyć nawyk stałego sprawdzania napisanego tekstu, a więc poczucie ODPOWIEDZIALNOŚCI za napisany tekst.

Jakie pomoce dydaktyczne wykorzystuje się w nauczaniu dzieci dyslektycznych?

I. Pomoce usprawniające funkcje wzrokowe na materiale nieliterowym

- łamigłówki, układanki, rozsypanki, puzzle,
- domina i gry dydaktyczne,
- dobieranki obrazkowe, loteryjki geometryczne.

II. Pomoce usprawniające funkcje wzrokowe na materiale literowym, sylabowym i wyrazowym

- tablice alfabetyczne, układanki literowo-cyfrowe, alfabet ruchomy, klocki literowe, alfabet wytłoczony na powierzchni perforowanej,
  - rozsypanki literowe, sylabowe i wyrazowe,
- loteryjki graficzne, loteryjki wyrazowe, wyrazowo-zdaniowe i sylabowe, – plansze z wyrazami podobnymi graficznie, – suwaki sylabowe,
  - zestawy liter podobnych graficznie.

III. Pomoce usprawniające percepcję słuchową

- przestrzenne schematy struktur czasowo-rytmicznych,
- graficzne schematy dźwiękowej struktury wyrazu, zdania,
- loteryjki obrazkowe (nazwy obrazków zaczynających się i kończących na samogłoski i spółgłoski),
- domina obrazkowe do klasyfikowania w kolejności alfabetycznej nazwy obrazków,
- plansze obrazkowe, zagadki obrazkowe, loteryjki obrazkowo-sylabowe, loteryjki obrazkowe do różnicowania par głosek dźwięcznych i bezdźwięcznych.

IV. Pomoce kształcące koordynację wzrokowo-słuchową

- alfabet obrazkowy, albumy obrazkowe dla poszczególnych liter, rebusy.

V. Pomoce kształcące sprawność manualną i koordynację wzrokowo-ruchową

- szablony figur geometrycznych, szablony liter,
- stemple figur geometrycznych,
- materiały do ćwiczeń graficznych,
- wzory liter do ćwiczeń w pisaniu.

VI. Pomoce służące doskonaleniu techniki czytania

- rozsypanki sylabowe,
- suwaki do utrwalania czytania sylaby otwartej (zakończonej samogłoską) i zamkniętej (zakończonej spółgłoską),
- loteryjki do tworzenia wyrazów dwusylabowych, harmonijki sylabowe,
- domina obrazkowo-wyrazowe, • zestawy wyrazów jednosylabowych,
- loteryjki z wyrazami podobnymi graficznie,
- suwaki i zegary do łączenia sylaby otwartej z sylabą zamkniętą,
- rozsypanki wyrazowo-sylabowe z trudnościami ortograficznymi,
- tablice literowe i liczbowe,
- piramidki wyrazowe.

VII. Pomoce do ćwiczeń ortograficznych

- rozsypanki wyrazowe i literowe,
- pary wyrazów z głoskami dźwięcznymi i bezdźwięcznymi,

- zestawy obrazków z podpisami zawierającymi ortogramy,
- loteryjki ortograficzne,
- domina obrazkowo-wyrazowe,
- tablice ortograficzne,
- bingo ortograficzne,
- pamięciowo-wzrokowy słownik ortograficzny.

VIII. Programy komputerowe

- Dyslektyk 2, <http://www.bpp.com.pl>.
- Sposób na dysleksję. [Http://www.bpp.com.pl](http://www.bpp.com.pl).
- Ortofrajda (program rekomendowany przez MENiS) <http://www.ortofrajda.pl/>
- Królik Bystrzak (program rekomendowany przez MENiS) <http://www.cdprojekt.info>

- Sposób na ortografię <http://dysortografia.republika.pl/index.html>

- KLIK uczy ortografii poziomd0100-grupuj=1&i=1034203&opcja
Zeszyty ćwiczeń i pomoce dydaktyczne dla dzieci ryzyka dysleksji i uczniów dyslektycznych

Zalecana literatura na temat dysleksji

Baran J., Zestaw ćwiczeń dla dzieci z trudnościami w nauce czytania, Warszawa 1993

Barańska M., Jakacka E., Wiem, jak to napisać. Ćwiczenia ortograficzne dla klas I-III, Kartuzy 1999

Bogdanowicz M., Przygotowanie do nauki pisania.

Ćwiczenia grafomotoryczne według Hany Tymichowej, Gdańsk 2003

Bogdanowicz M., Ruch i piosenka dla najmłodszych, Gdańsk 2001

Bogdanowicz M., Trudne litery, Gdańsk 2003

Bogdanowicz M., Szlagowska D., Piosenki do rysowania, Gdańsk 1996

Czabaj R., Wprawki ortograficzne dla uczniów starszych klas szkoły podstawowej i gimnazjum (zestaw), Gdańsk 2000

Dembińska-Wola M., Chrzanowska-Boruszewska M., Ortografia w treningu pamięci, Warszawa 2000

Dembińska-Wola M., Chrzanowska-Boruszewska M., Popatrz, dotknij, powiedz, Warszawa 1999

Furmaga L., Ortofrajda. Pamięciowo-wzrokowy słownik ortograficzny dla dzieci, Sopot 1999

Gawdzik W., Gramatyka i ortografia na wesoło, Warszawa 1990

Handzel Z., Dyktanda graficzne, Gdańsk 2001

Jurek A., Nie – razem czy osobno? Zeszyt ćwiczeń do nauki ortografii dla uczniów gimnazjum i liceum, Opole 2001

Jurek A., Skoncentruj się. Zestaw ćwiczeń dla uczniów gimnazju i szkół ponadgimnazjalnych ze wskazówkami Jak uczyć się skutecznie, Gdańsk 2005

Kolasińska M., Układamy tangramy, Gdańsk 1999

Mickiewicz J., Wojak M., Ćwiczenia ułatwiające naukę czytania i pisania dla uczniów klas młodszych, Toruń 1997 (zestaw)

Omiecińska A., Saduś Z., Ortografia kl. I-IV (zestaw) Opole 1995
Saduś Z., Zeszyty ćwiczeń do nauki ortografii (zestaw), Opole 1995
Studnicka J., Ortograffiti (zestaw), Gdynia 2003
Zakrzewska B., Czytanie- to radość, Warszawa 1998
Zakrzewska B., I ty będziesz dobrze czytać, Warszawa 2000
Zakrzewska B., I ty będziesz dobrze pisać, Warszawa 2001
Zakrzewska B., Litery trudne-nietrudne, Warszawa 1997
Zakrzewska B., Ortografia – twój sukces, Warszawa 1998
Pozycje rekomendowane przez Polskie Towarzystwo Dysleksji

Zasady pracy z dzieckiem mającym trudności w czytaniu i pisaniu

- wykonywanie zadań zawsze w tym samym miejscu (najlepiej przy własnym biurku) i najlepiej o tym samym czasie, bo to wspomaga gotowość dziecka do uczenia się;
  - pamięć pracuje sprawniej gdy dziecko jest zrelaksowane, a zatem ważny jest odpoczynek przed przystąpieniem do ćwiczeń;
  - miejsce do pracy powinno być uprzątnięte, bez zbędnych przedmiotów przykuwających wzrok dziecka i rozpraszaających jego uwagę;
  - trzeba zadbać o ciszę; • mózg wymaga „rozgrzewki”, czyli ćwiczeń wstępnych. Najlepsze są ćwiczenia, które mają formę zabawy;
  - w pracy warto wykorzystywać skojarzenia, dzięki którym więcej i pręcej się zapamiętuje;
  - podczas ćwiczeń czytania nie powinno się przybierać zbyt wygodnej pozycji, bo to rozleniwia i nie sprzyja aktywności umysłowej;
  - należy wyposażyć się w odpowiednie pomoce do ćwiczeń.
- Źródło: Internet

PRAKTYCZNE RADY DLA RODZICÓW DZIECI Z DYSLEKSJĄ

1. Zwróć uwagę na niepokojące symptomy w wieku wczesnoszkolnym, które mogą świadczyć o ryzyku wystąpienia dysleksji np. niewłaściwe tempo czytania, mylenie liter, trudności w pisaniu ze słuchu, wolne tempo pisania...
2. Porozmawiaj z wychowawcą, nauczycielami.
3. Skontaktuj się z Poradnią Psychologiczno- Pedagogiczną w celu zdiagnozowania ewentualnej dysleksji rozwojowej.
4. Sięgnij po literaturę fachową i współpracuj z terapeutą.
5. Często sprawdzaj zeszyty dziecka.
6. Systematycznie i rzetelnie pracuj z dzieckiem w domu:
  - zadbaj o przyjemną atmosferę podczas odrabiania pracy domowej,
  - pomóż zorganizować miejsce do nauki: wygodne biurko, krzesło, oświetlenie, zgromadzenie materiałów, przyborów...
7. Zadbaj o zmienne tempo nauki oraz zmienny typ zadań. Zadania trudniejsze podziel na części.
8. Zachęcaj do wykorzystania różnych metod uczenia się i technik pamięciowych (powtarzanie, obraz myślowy, grupowanie, rymowanie, skróty, akronimy, mapa myśli...).
9. Wykorzystaj zdobyte techniki- program komputerowy DYSLEKTYK.
10. Nie wyręczaj w czytaniu lektur. Bardziej obszerne można czytać wspólnie na głos, na zmianę, fragmentami.
11. Zadbaj o regularne przerwy na odpoczynek pomiędzy poszczególnymi etapami pracy- stosuj ćwiczenia relaksacyjne.
12. Bądź cierpliwy, życzliwy i konsekwentny.
13. Uświadom sobie, że uczeń z dysleksją nie jest dzieckiem chorym umysłowo i nie jest to powód do wstydu, jednakże zaniedbania lub zaniechanie terapii prowadzą do pogłębienia się dysfunkcji dziecka, co skutkuje niepowodzeniami w szkole i życiu dorosłym.

Opracowała: Beata Kopeć